

STAN ZACHOWANIA DWORCÓW KOLEJOWYCH I PERSPEKTYWY ZMIANY ICH FUNKCJI JAKO SZANSY ROZWOJU DAWNYCH OSAD GRANICZNYCH

Weronika Dragan

Katedra Geografii Ekonomicznej
Uniwersytet Śląski



Wszystkie fotografie zamieszczone w prezentacji pochodzą ze zbiorów autora.

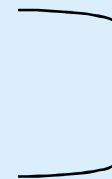
Zakładając, że dawne kolejowe ośrodki graniczne posiadają obiekty i układy przestrzenne, które zachowały dużą wartość historyczną, istotna staje się próba odpowiedzi na pytanie:

- Zachować czy zmienić styl, formę i funkcję dawnych osad kolejowych i ich dworców?

Cykl życia budynku (Brand S., 1994):

- Działka
- Powłoka konstrukcyjna
- Instalacja
- Podziały
- Układ wnętrza
- Wyposażenie i elementy przenośne

- wieczna



od kilku do kilkudziesięciu lat

- od kilku tygodni do kilku lat

**Działania PKP S.A.
wobec dworców kolejowych**

zatrzymanie tylko strategicznych dworców

przekazanie PKP PLK S.A.

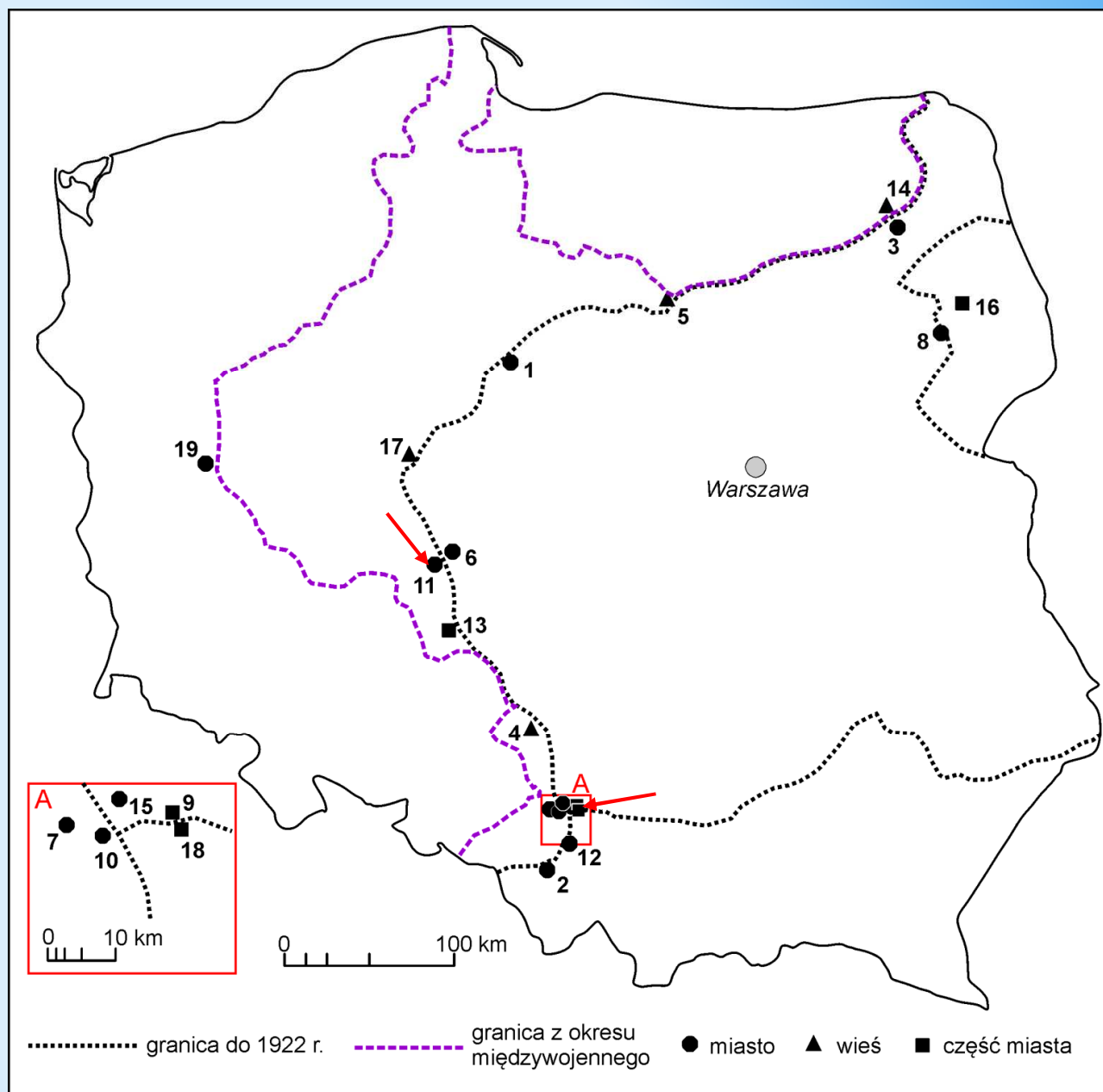
sprzedaż nieruchomości (samorządom, osobom prywatnym)

przekazanie nieodpłatnie samorządom
(często w zamian za umorzenie długów podatkowych)

wyburzenie budynku dworcowego

**Badane miejscowości położone były na granicy odpowiednio: Prusy - Rosja (Nowe Skalmierzyce)
i Rosja - Austro-Węgry (Maczki; daw. Granica)**

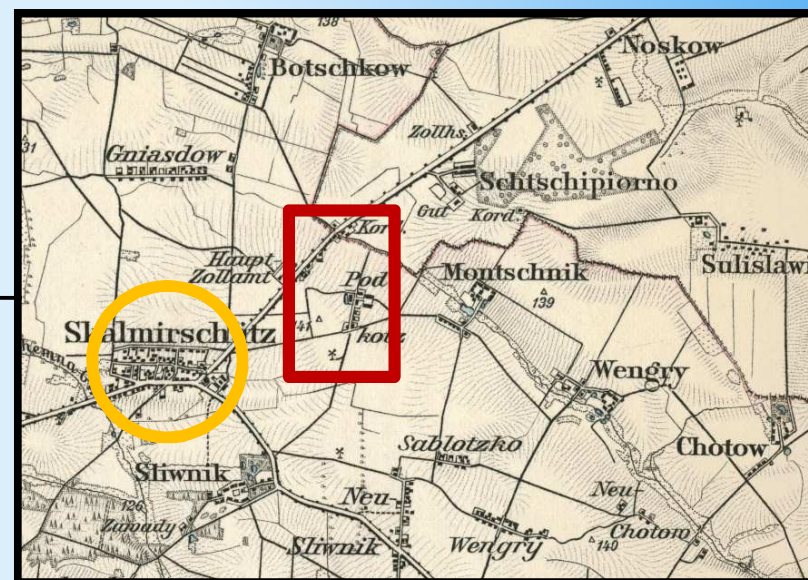
1. Aleksandrów Kujawski
2. (Czechowice)-Dziedzice
3. Grajewo
4. Herby
5. Iłowo-Osada
6. Kalisz
7. Katowice
8. Łapy
- 9. Maczki (Sosnowiec)**
10. Mysłowice
- 11. Nowe Skalmierzyce**
12. Oświęcim
13. Podzamcze (Wieruszów)
14. Prostki
15. Sosnowiec
16. Starosielce (Białystok)
17. Strzałkowo
18. Szczakowa (Jaworzno)
19. Zbąszynek



Lokalizacja dworca kolejowego dała początek nowej osadzie rozwijającej się obok pierwotnej wsi



1839-1929



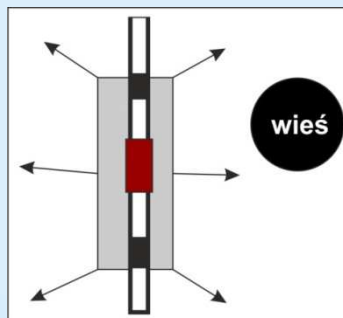
1893-1914



- lokalizacja pierwotnej wsi



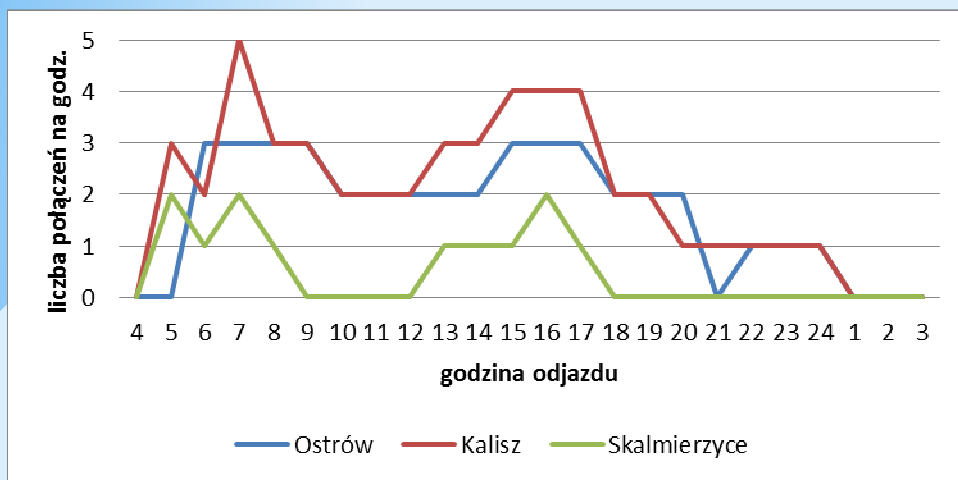
- przyszła lokalizacja osady kolejowej



STAN WSPÓŁCZESNY - NOWE SKALMIERZYCE - POŁĄCZENIA AUTOBUSOWE I KOLEJOWE

Nowe Skalmierzyce posiadają skomunikowanie autobusowe z Ostrowem Wlkp. i Kaliszem.

Ponadto zatrzymują się tu także autobusy dalekobieżne do Wrocławia, Kalisza i Płocka.



Na stacji Nowe Skalmierzyce w dni robocze zatrzymują się 23 pociągi osobowe jadące w kierunku: Łodzi, Ostrowa Wlkp., Kalisza, Poznania, Wrocławia i Kępna.

Od 11 grudnia 2016 r. w Nowych Skalmierzycach dodatkowo będzie zatrzymywała się jedna para pociągów pośpiesznych relacji Ostrowo Wielkopolski - Warszawa

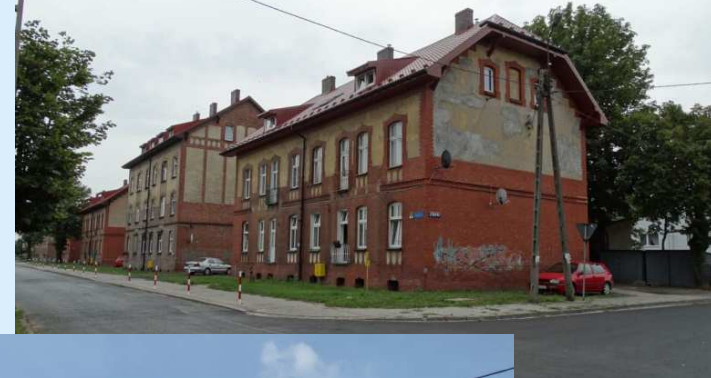


STAN WSPÓŁCZESNY – DEGRADACJA DWORCA I STACJI KOLEJOWEJ

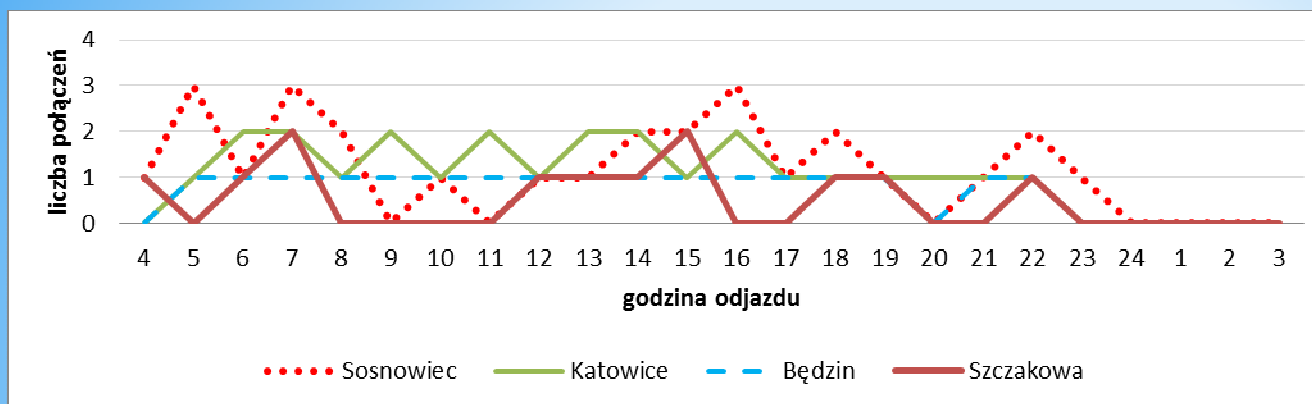


Źródło: Zbiory własne;
<http://www.noweskalmerzyce.pl/pl/news/nowe-skalmierzyce-z-lotu-ptaka>.

STAN WSPÓŁCZESNY - ZABUDOWA NOWYCH SKALMIERZYC



STAN WSPÓŁCZESNY - SOSNOWIEC MACZKI - POŁĄCZENIA AUTOBUSOWE I KOLEJOWE



Maczki posiadają połączenia autobusowe z: centrum Sosnowca, Będzinem, Szczakową i Katowicami.



W Maczkach zatrzymuje się jedna para pociągów osobowych, lecz tylko do 10 grudnia 2016 r.



WSPÓŁCZESNY STAN ZABUDOWY MACZEK

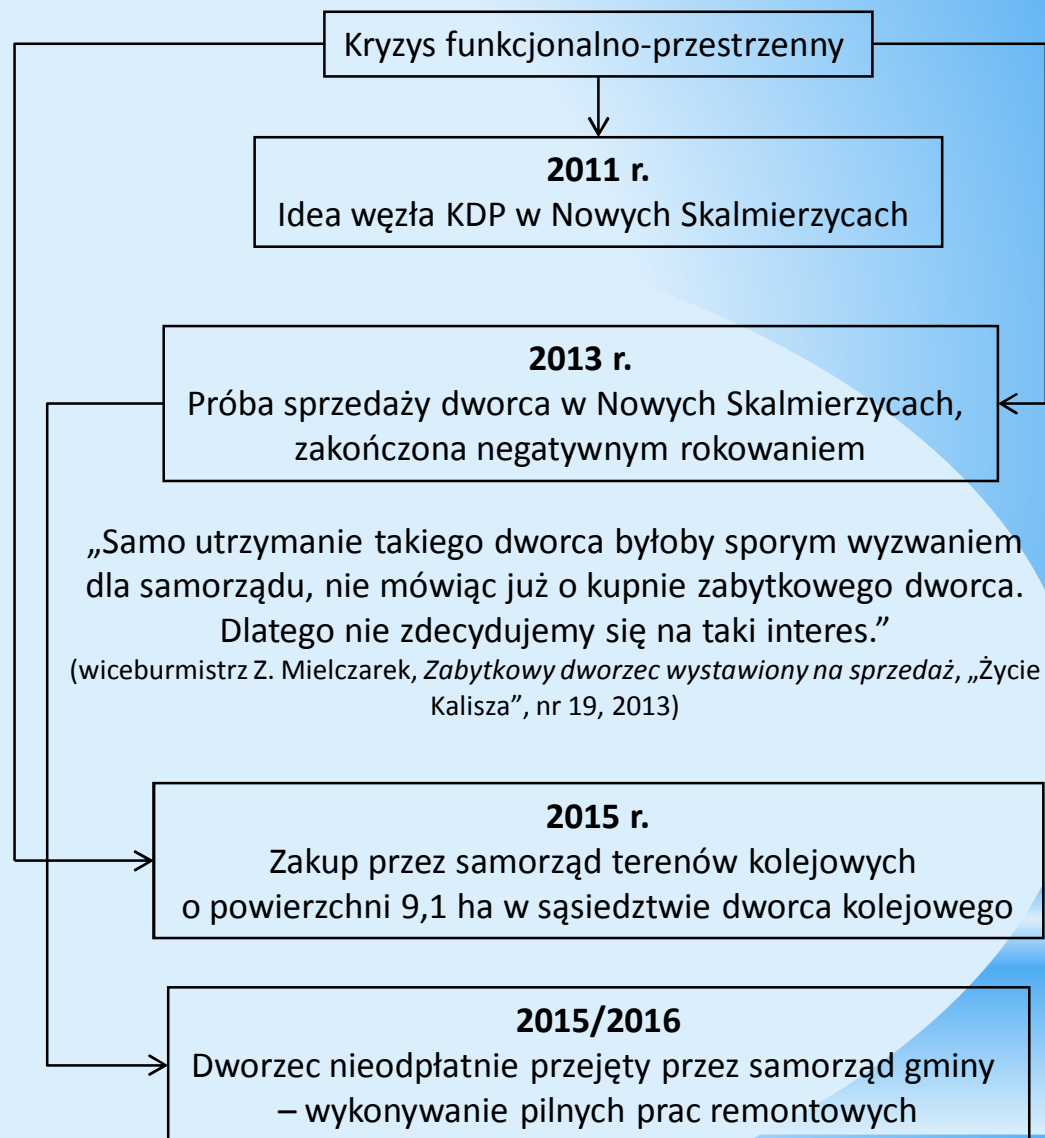


POMYSŁ I BRAK POMYSŁU NA DWORZEC:

SOSNOWIEC MACZKI



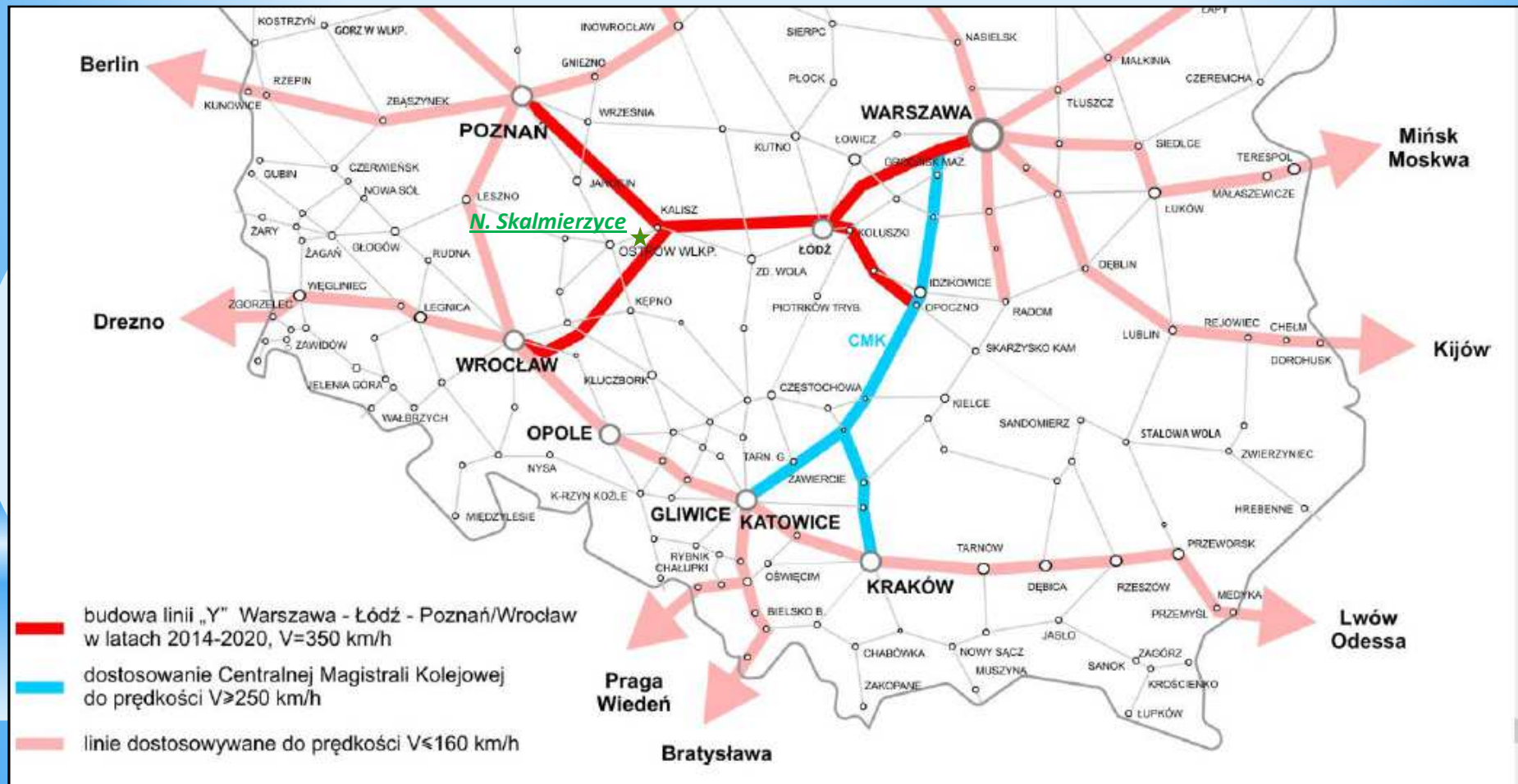
NOWE SKALMIERZYCE



PERSPEKTYWA – NOWE SKALMIERZYCE (MRZONKI)

350 km/h z Nowych Skalmierzyc?, „Gazeta Skalmierzycka”, 2011

Idea zakładała budowę nowego nowoczesnego dworca kolejowego, a także adaptację starego zabytkowego budynku dworcowego pod inne funkcje.



PERSPEKTYWA – NOWE SKALMIERZYCE

Zagospodarowanie terenów pokolejowych pod funkcje sportowo-rekreacyjne i mieszkania komunalne



Tereny pozyskane (9,1 ha)



Obszar przeznaczony pod zabudowę komunalną

„Biorąc pod uwagę niewielką ilość gruntów publicznych w mieście, pozyskane tereny (9,1 ha) stanowią znaczący udział w tej powierzchni.”

(Tereny pokolejowe przejęte przez samorząd Nowych Skalmierzyc, „Gazeta Skalmierzycka”, nr 6, 2015)

Budowa pierwszego bloku z mieszkaniami socjalnymi ma zostać zakończona w czerwcu 2017 r.

W październiku 2016 r. zakończono budowę boiska treningowego do piłki nożnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą



Źródło: Boisko dofinansowane, „Gazeta Skalmierzycka”, nr 11, 2016;
Pierwsze mieszkania socjalne w gminie, „Gazeta Skalmierzycka”, nr 9, 2016.



PERSPEKTYWA – KWESTIA SPOŁECZNA

Nadzwyczajna sesja Rady Miejskiej dla poparcia inwestycji odbyła się 18 stycznia 2016 r. z udziałem mieszkańców Sosnowca



SOSNOWIEC - MACZKI (1848 - 2014)

stan istniejący

Linia kolejowa nr 163

(Sosnowiec Kazimierz - Sosnowiec Maczki)

- ruch towarowy około 40 składów / dobę



Budynek PKP S.A. - do likwidacji

- Art. spożywcze Halina Rozental
- „FRANTOMA” materiały bud. T Krawczyk



Budynek bezstanowy - do likwidacji

pow. zabudowy 337,32 m²
pow. użytkowa 247,20 m²

- agencja Poczty Polskiej Iwona Szyszka



Budynek bezstanowy - do likwidacji

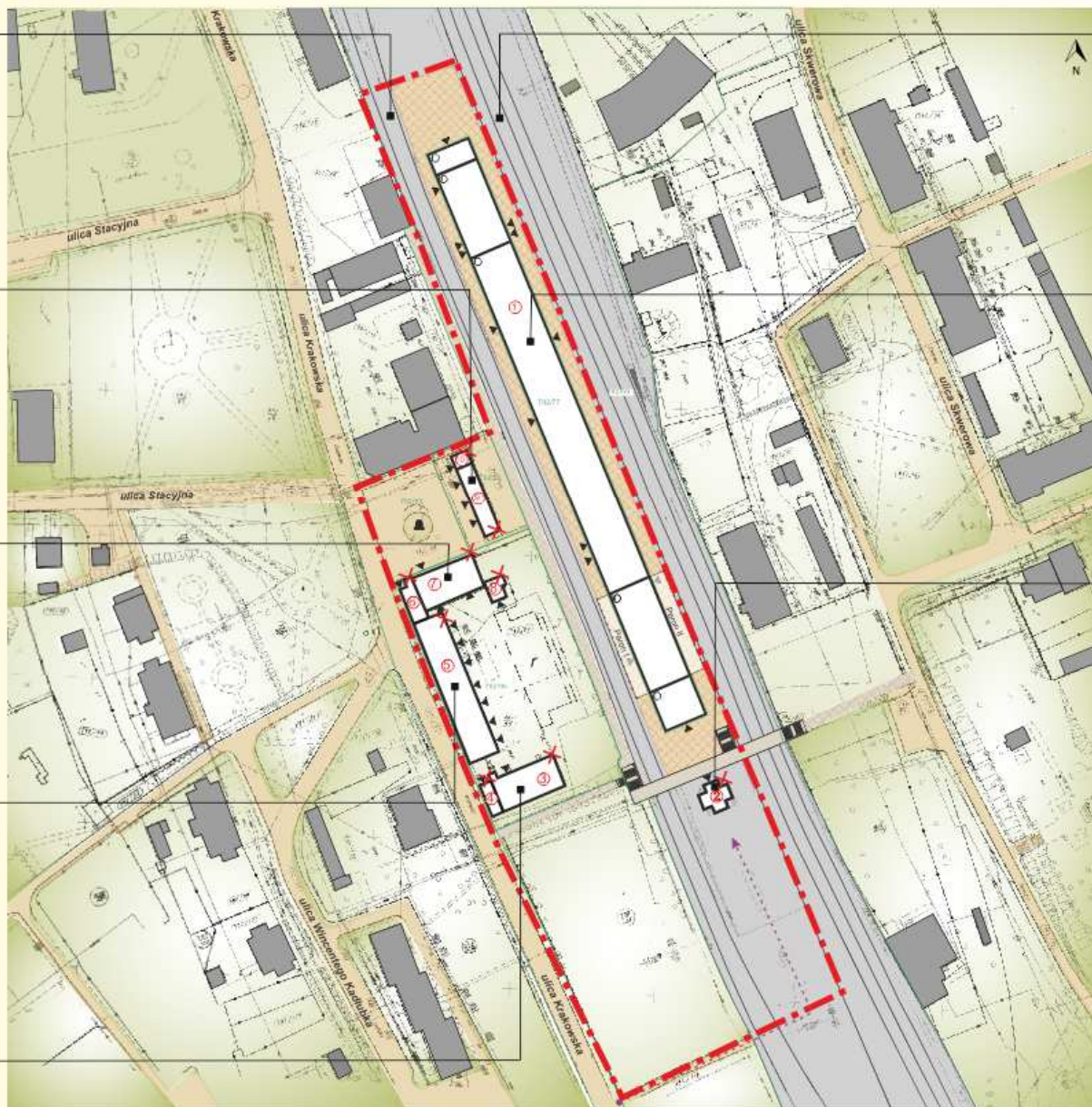
pow. zabudowy 550,32 m²
pow. użytkowa 447,57 m²

- Zakład Usł.-Handlowy „DAUT” K. Malarz



Budynek bezstanowy - do likwidacji

pow. zabudowy 308,15 m²
pow. użytkowa 242,27 m²



Linia kolejowa nr 133

(D.G. Ząbkowice - Kraków Główny Osobowy)

- ruch osobowy: 1 skład PKP IC TLK / dobę
- ruch towarowy 27 składów / dobę



Dworzec Sosnowiec - Maczki (nieczynny)

pow. zabudowy: 3 100 m²
pow. użytkowa: 4 385 m²

- długość całkowita: 213 m
- rok budowy 1848
- obiekt wpisany do rejestru zabytków



Budynek byłych toalet dworcowych

- brak ochrony konserwatorskiej

LEGENDA:

- zakres opracowania
- tereny komunikacji kolejowej
- tereny komunikacji drogowej
- tereny zieleni miejskiej
- ▲ pomnik Powstańców Śląskich
- istniejąca zabudowa sąsiadująca
- ① liczba kondygnacji
- ▲ wejście do budynku
- nr i granica działki
- zadaszenie peronu
- chodnik
- kładka piesza

skala 1:750

PERSPEKTYWA – SOSNOWIEC MACZKI (PROJEKT: CENTRUM NAUKOWO-DYDAKTYCZNE)



2013



czerwiec 2014



wrzesień 2014



Postęp prac
budowlanych
wokół dworca
kolejowego



Zburzona zabytkowa
komora celna mieszcząca
się obok dworca kolejowego



2016



WNIOSKI

- Rola historycznych dworców granicznych w systemie kolejowym uległa znacznemu ograniczeniu, a ich tkanka wymaga natychmiastowej odnowy. Jednakże są to obiekty z reguły przeskalowane względem potrzeb dzisiejszego rynku kolejowego, w związku z tym ich zakup przez samorządy często jest niemożliwy (duże koszty utrzymania i wysoka cena nabycia obiektu).
- Brak kompleksowych działań ze strony samorządu Nowych Skalmierzyc będzie prowadzić do fragmentacji przestrzeni na poszczególne obszary funkcjonalne. Może również doprowadzić do izolacji (zaniku powiązań) infrastruktury kolejowej, w tym dworca, względem pozostałych obszarów miasta.
- Działania prowadzone w Nowych Skalmierzycach przypominają metodę „małych kroków”, jednakże brakuje pomysłu na zagospodarowanie dworca oraz jego włączenie w układ urbanistyczny.
- W przypadku Maczek działania mają charakter rewitalizacji całego układu przestrzennego, tj. od modernizacji infrastruktury kolejowej, po utworzenie uzbrojenia terenów w otoczeniu i poprawę infrastruktury drogowej, a także odnowę zabudowy.
- Projekt zagospodarowania zabytkowego dworca w Maczkach jest inwestycją kompleksową oraz zakłada współpracę wielu podmiotów (PKP S.A., Urząd Miasta Sosnowca, instytucja naukowa, Rząd). Powoduje to pewne komplikacje podczas realizacji inwestycji zgodnie z pierwotnymi założeniami. Prowadzi także do pewnych zagrożeń: wyraźnego zaangażowania się konserwatora zabytków oraz wycofania się Politechniki Śląskiej.

Dziękuję za uwagę